

# Hilsen til Johanne

Av Josef Storflor



Josef og Johanne

Johanne Storflor Sæter, født 7.3.1919 på Storflor, nå bosatt på Heimdal, fylte 80 år den 7. mars 1999. Feiringen fant sted på Flornes Misjonsstasjon, Stjørdal. Her holdt hennes bror, Josef Storflor, dette kåseriet om gamle dager på Storflor og minner fra oppveksten sammen med Johanne.

Josefs sønn, Helge Storflor, har skrevet talen inn på digitalt medium og gjort det mulig å gjengi den her.

Storflor gård ligger på Flornes i Stjørdal kommune, Nord-Trøndelag.

## ***Minner fra unge år***

Johanne og jeg har mange felles opplevelser fra barneåra. Vi lå på kjøkkenloftet, jeg hos far og Johanne hos mor. Skinnfellen var god å ha vinterstid, og underlaget var solid – en halmmadrass med god fordykning der vi lå. Halmen ble skiftet til jul og vår, og var slett ikke fri for lopper.

## ***Første inntekta***

Første inntekta jeg hadde, var 10 øre per dag. Nuppa Corneliussen fra Trondheim, som var vanfør og satt i rullestol, hadde sammen med sin pleier sommeropphold på Storflor gård. Hun syntes det var så godt å sitte på gårdsplassen i godværet, og da hadde jeg godtgjørelse for å jage fluene vekk. Men jeg husker hun skrek høyt da jeg balanserte på uthustaket.

## ***Hva Johanne og jeg gjorde som barn***

Som barn bygde vi løvhytte oppå Silibakktrøa. Pinseaften var vi der sammen med de voksne og sprang «troll» eller hoppa «jentebukk». Hos Gurine og Ola Kringen på Florreina var det også moro. Ole sto og rørte i en jerngryte og sa: «Jeru-, Jeru-, Jerusalem», og så var den vinneren som var raskest til å sette seg ned.

Ole Kringen var landhandler. Når vi kjøpte gjær eller drops, sto han og balanserte vekta med pekefingeren. Nelberg Kringen dro engang opp kniven og sa han ville ha fingeren, for han hadde kjøpt den mange ganger!

## ***På skoleveg***

Vinterstid sparket vi til Flormo skole. Utom kleiva bodde gamle Karen i ei lita stue. Der fikk vi brunsukker. Karen satt og lo hele tiden. Litt lenger framme passerte vi Svein uti Moa. Han kom ofte ut med potta bortom nova.

## ***På skolen***

På skolen regjerte lærerne Hilmo og Sten. Barneoppdragelsen hos Hilmo virket grei. Var det noe galt med ungene, kom Hilmos kone Inga ut på trappa og ropte: «Fy skamme Jon, Guri, Kari og Einar med!», kort og konsist.

Vi sang nasjonalsanger før hver time. En gang kom Inga inn i klassen og sa at nå fikk vi ikke syng «Sønner av Norge» mer. Lyden var øredøvende.

Mor likte dårlig at Hilmo snakket om Erik Blodøks i historietimen. Hun var i det hele tatt en meget ærbar kvinne. Jeg husker jeg en gang sa: «Nød lærer naken kvinne å spinne». Da sa mor: «Sånt må du ikke si!»

## ***Men livet var ikke bare lek***

Vi måtte hente heim kyrne fra Bekkdalen, Hansløfta eller Valan. Nedfor Bjynnbekken måtte vi drive dem varsomt fram. Forbi Tukthusberget var det vondt å gå. Vi hadde to sommerfjøs, ett for kyr og ett for ungnaut.

## ***Slåttonna***

I slåttonna var det Gamlesvarten som dro høylassa. Far hadde ikke hjertelag til å skille seg av med ham før han ble over 30 år.

Johanne og jeg måtte trække høylassa, og det var ikke så enkelt. Vi må huske på at det alltid var sol og varme i barndommen, og mye klegg, blinding og hestebrems uroet hestene.

Etter at vi var ferdig med slåtten heime, kjørte vi over elvevadet med høyvognene, slo graset, hesjet og kjørte inn i luddu (høyløe) på Nesset.

Et høydepunkt var det å få traktering av Elise eller av damene oppå Nessimoa. Nybakte fattigmenn og boller, men det hette alltid: «No må de ta for dokk tå det hen hala».

Skuronna foregikk slik at vi hadde slåmaskin med to seter der jeg kjørte, og far la av banda med ei brei rive. Folk i bygda sa at Josef kjørte, og Farao «la tå». Johanne og søstrene batt så banda, og drengen Halvard dro opp kornet på staur.

Trøskinga på gården var et svært arbeid. Johanne var med og la kornbanda opp på brettet til Ole Drågen, som var «puinnlegger» i trøska. Han brukte skrå og spytt langt, så den som bar kornsekkene måtte se seg nøye for når de passerte.

Jeg husker en spesiell hendelse fra skuronna. Ett år vi hadde kornåker bak fjøset, og jeg var ikke store gutten da, gikk jeg en dag lei av å kjøre slåmaskina. Jeg kastet tømmene og sprang min veg, men far i hælene. Vi sprang flere runder rundt husa, uten at far gav seg, og jeg hoppet derfor i fullt firsprang opp på setet igjen og fikk hestene i gang. Vi fortsatte som før.

Vi hadde som sagt høyløe på Nesset på andre sida av elva. Derfor var vi avhengig av sikker is for å kjøre høyet heim. Men islegginga på Iverhølen kunne ta tid, og da kom svoger Nils oss gjerne til hjelp. Hadde det lagt seg is på sørsida av elva, tok han svansen og saget et ca 3 meter bredt stykke som var litt lenger enn avstanden over elva. Så rundet han isen i øvre enden og skjøv den ut i strømmen. Isstykket gikk over elva og sto fast. Isbrua var ferdig, og vi kunne gå over med en gang.

## ***Dramatikk vinterstid***

En gang holdt jeg på med høykjøring med hest og slede fra Nesset. Da jeg hadde kjørt lasset opp på langbrua, løsnet jeg som vanlig Brunen fra lasset. Plutselig steilet hesten og falt bakover ned i høystålet, rullet videre rundt og falt ned trappa og helt ned i fjøset. Heldigvis var det en høydunge på gulvet der hesten landet. Den reddet hesten.

Men dramatikk ble det likevel. Ragnar var på vei opp trappa, og fikk kastet seg unna i siste øyeblikk. Birgit trodde hestens siste time var kommet og kom springende med en diger kniv. Men jeg fikk tak i rumpa på hesten og dro hesten uskadd fram.

En annen gang gikk hesten gjennom isen. Da fikk vi hjelp av Nils og Anders på Nesset. Hesten trampet vann til vi fikk spent ifra vogna og dradd ham opp med tau og staurer. Vel oppe sprang hesten rake vegen heim til stallen – lettet og forfrossen.

## ***Under krigen***

Under krigen gjemte Ole Øverkil og jeg mye korn i en stor stamp innpå låven og la dugelig med halm over. Senere dro vi til nabogården Austu og fikk malt kornet – ulovlig. Peder var grei slik.

Men det var egentlig søstrene som bestemte i Austu. En gang var Peder i tvil da han kom til Florheim. Han skulle kjøpe krydder, men hadde glømt huskelappen. Da forlangte han: «Allehånde for ei kron, så fer dem ta ker dem vil, førkjänn.»

## ***Mat og drikke***

Mat fikk vi titt og ofte. Mor serverte mårråsmat i halv åtte-tida, formiddagskaffe halv elleve, middag halv ett, ettermiddagskaffe klokka to, non klokka halv fem, og kveldsmat, grøt, klokka sju. I tillegg var jo mor med i fjøset hver dag. – Å handmelke, det var ikke kararbeid.

Vi hadde «såinnhus» på gården. Karene fra bygda satt der dag og natt før jul. De passet maltet. Maltøl skulle det være til jul. Jeg husker gamle tante Beret Marta, en gudfryktig kvinne, laget øl. Hun ropte høyt da hun hadde nedi gjæret. Her måtte alle onde makter fly! Håkon Øverkil hadde dårlig tru på alkohol. Hans omkvede var: «Breinnvine e nå svineri – det skuill ha virri oppdrikki alt ihop!»

## ***Omgangsskole på gården***

I gamle dager var det omgangsskole på gården. Den første læreren var Esten Jensen. Han startet å undervise i 1795. I 1807 kom sønnen hans, Peder Estensen. Peder var bare 15 år da han begynte. Han var en usedvanlig flink lærer.

Undervisningen for bygdas barn foregikk i storstua. Barna satt ved langbordet. Der sto også en høvelbenk og en rokk, og gårdsfolket holdt fram med sine gjøremål også når det var skole. En dag kom husbonden på gården, vår oldefar, inn med en stutting (slede til å kjøre tømmer på) som han ville tjærebrenne. Men da sa læreren stopp! Ett sted gikk grensen.

Undervisningen var grundig. Det var salmesang, kristenlære, norsk og rekning. De hadde bønn før hver skoledag, og da bøyde skolebarna kne. Målet var å føre dem fram til konfirmasjon. Minstkravet i kristendom var å lære fadervår og en salme utenat, samt noe fra Katekismus. De elevene som hadde tungt for å lære, måtte gå på skolen helt til de var voksne før de slapp fram for presten.

Lønna til læreren var 16 skilling per år, pluss kost og losji, de første åra. Prestene i Værnes hadde tilsynet med lærerne. Peder Estensen var musikalsk og kvikket opp skoledagen med sang og felespill. Senere kom også solmodikon i bruk på gården. Om kvelden hadde han lag og kunnskapstevling.

I 1862 vedtok skolestyret at det skulle leies skolerom på Storflor. I 1889 kom loven om 7-årig skole.

Peder Estensen var også vaksinatør. Da han som 70-åring reiste rundt som vaksinatør, startet han fra sin heim på Værnes og dro første dag til Sona og deretter Sørnes. Neste dag dro han til Meådal, og så heim til Værnes igjen.

## ***Bankvirksomhet i Hegra***

Far var banksjef i Hegra Sparebank. Han førte protokoll for hånd. Han hadde en sirlig og fin håndskrift. Jeg husker jeg fikk være med ham til Trondheim. Han hadde pengebeholdning fra banken i ei lita veske. Han skulle i Norges Bank med pengene. Så enkel var pengetransporten i gamle dager.

Etter at bankbesøket var over, gikk vi til Michalsens avholdskafé for en enkel servering før heimreisen.

Far var også formann for Råkvåg Canning – en hermetikkfabrikk. Vi barna gledde oss til turene med båten «Skarv 2» til Råkvåg og Saga Fabrikker.

## ***Kristenliv***

Bønn og bønnemøter var vi heller ikke ukjent med i heimen. På bedehuset kom det mye folk. Etter lange prekenes var det ofte bønnemøter. Det var greit for oss som bøyde kne, men de som satt, måtte rekne med et besøk av emissæren.

Far leste i ei andaktsbok i stua alle søndager det ikke var gudstjeneste. Jeg syntes det var uendelig lenge å sitte stille. Senere fant jeg ut at lengden på hver andakt i boka var bare på ei side!

Jeg husker at kretssekretær i Indremisjonen, Lars Sæter, bodde hos oss på Storflor når han var i bygda. En gang han var her i slutten av 1920-åra, sa Lars at han ville gi meg ei barnebok hvis jeg greide å sitte stille i fem minutter. Det greide jeg ikke, men fikk boka likevel. Lars var eldste bror til Arne, som Johanne giftet seg med omtrent 20 år senere.

La oss ikkje forfedrene gløyma  
under alt som me venda og snu

For dei gav oss ein arv til å gøyma  
Han er større enn mange vil tru

Det er mange gamle bibler, postiller og salmebøker på gården. Dette tyder på at de tidligere generasjoner har vært gudfryktige. I en bibel står det Ole Johnsen Storfloren f. 1816, Beret Østkil Storfloren f. 1818. I en annen står det påskrevet John Olsen Storflor 1886. Landstads salmebok fra 1870, en andaktsbok med tittelen «Jesu Raad til syndere», 1887, og misjonsprest Lars Dahles bøker «Livet etter døden» og «Gudsrikets fremtid».

En postille med bønn har årstallet 1851 påskrevet. To bønner står der:

#### **Bøn**

Jesu aabne du mit Hjerte  
at jeg til min salighet må høre dit Ord  
som på dine vegne skal forkyndes mig

#### **Bøn**

Du naadens Ånd  
bring Ordet dypt ned i mit hjerte  
til en blivende velsignelse

### ***Sangkor på gården***

Far var dirigent for sangkoret vårt, og øvelsene hadde vi i storstua. Alle barna var med, og i tillegg deltok noen unge fra bygda. Johanne sang sopran, Elise alt, og jeg bass.

Vi husker ord og toner ennå i dag. Første sangen i heftet lød slik:

La oss forene oss i sang, Gud er god  
Himmel og jord lovsynge Han, Gud er god

Ellers husker jeg «Grønlands frosne tinder», «Opp med døren for ungdomsflokk, velkommen så skal du være» og «Ungdoms freidighet trenges nok i striden for Kristi ære». Mor deltok med orgelspill, og Elise skrev noter. Dette er gode stunder å tenke tilbake på.

### ***Oppdragelse***

Bjørkeriset danset på baken min av og til, fortjent eller ufortjent. Men at Halvard, drengen, tok del i oppdragelsen ved å løfte meg etter ørene, likte jeg dårlig. Om Johanne fikk ris, var vel heller tvilsomt.

Det er noe jeg ikke forstår når jeg nå tenker tilbake på barneåra. Jeg, som var så grei og snill, skulle vederfares den ydmykelse å bli kastet ut på gården av mine søstre! Jeg klorte meg fast så godt jeg kunne i dørkarmen, men måtte gi opp for den kvinnelige overmakten. Det må være forståelig at jeg derutefra kastet stein på døra... (I følge andre kilder, fra «pålitelige» søstre, kastet jeg en stor kampestein inn i gangen!)

### ***Allsidig hjelpekar***

Jo Moum fikk vi ofte besøk av. Var potetopptakeren eller trøskeverket i ustand, var han god å ha. Han brukte ikke tomstokk, men sprang mellom smia og låven med et halmstrå med rett lengde på maskindelen. Hadde han det riktig travelt, droppet han strået og tok et raskt mål mellom pekefingerne og sprang over gårdsplassen! Han strevde med å få laget en «Perpetum Mobile» – en evighetsmaskin. Humøret var på topp. Han sang og tullet: «Kjærleiken den oss forener».

### ***Sykkelfantomet***

Veien til Hegsetbakken gikk gjennom gården vår i gamle dager. Der bodde Ole

Florbakken. Han hadde sykkel ute i smia og kom ganske ofte forbi tunet. Vi barna kunne forutsi hvor langt han skulle sykle. Hadde han brettet opp buksa én gang, var det til Hegra, to ganger til Stjørdal, og var det helt opp til kneet, skulle nok turen gå helt til Langstein, hvor han hadde slekt.

Lorents Hegseth kjørte melkespann gjennom gården. Han sang salmer så det ljomet.

## ***Bilturer***

Vi hadde fine sommerturer til Byneset. Far kjøpte første bilen i 1920, først Ford, så Chevrolet, Overland og Opel. På Byneset ble vi veldig godt mottatt, og Olav og Arnt tok oss med på spennende båtturer.

Ofte kjørte vi oppover dalen til Renå, hvor bestemor kom fra. Johanne og jeg måtte åpne grindene ved Nord-Kringen, småbruket «Ola» (Urda), Meådal og før vi kom til Renå.

På Renå satt gamle ærverdige Nils i skinnstolen, og Kristine, Julie og Maria var gode vertinner. Nils var framifrå jeger og fisker, også bjørnejeger. De hadde radio under krigen, og vi var der og lyttet på London. Tyskerne kunne ikke Nils fordra.

Far var en forsiktig bilkjører. Han kjørte sjelden over 40. Han solgte sin Overland Whippet til lærer Sten. Sten var heller ikke noen råkjører. En dag skulle Sten ut med bilen. Med det samme kom Ottmar forbi. Sten bød ham skyss, men han svarte: «Nei, æ hi itj ti'a!»

## ***Videre skolegang***

Johanne og jeg holdt sammen på skolevei i mange år. Først folkeskolen, så fortsettelsesskole på Flømo skole, og deretter Høgtun i Torvikbukta, der det var ungdomsskole og middelsskole.

I Kristiansund var det skriftlig og muntlig eksamen. Litt kjærsteri ble det også. Jeg spaserte litt med ei jente fra Surna, og en dag skulle hun reise heim med båten. Imidlertid så sovnet jeg av den morgenen, og da jeg kom ned på kaia, så jeg båten langt i det fjerne. Henne så jeg aldri mer...

Mer alvor i kjærligheten ble det senere. Jeg husker sommerskolen på Fannrem i 1946. Her dukket det opp en Arne Sæter, og «Snipp, snapp, snute», så begynte eventyret for min søster Johanne!

Hilsen Josef